

ΘΩΜΑΣ ΥΦΑΝΤΗΣ¹

«ΕΥΤΥΧΕΙΤΕ!»

Πότε,
πότε ανθίζουν, πότε,
πότε ανθίζουν τά, θιζουνταθί,
ιουταθί, ναι αυτά, του Σεπτέμβρη τα
ρόδα;²

ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ

«Ευτυχείτε».

Με το νεαρό και ανεπιτήδευτο βλέμμα μου, τότε, δεν καταλάβαινα καλά τι ήθελε να πει ο παλιός παρουσιαστής. Ήταν υπόδειξη ή ευχή; Προσταγή, άραγε; Μήπως προτροπή; Μέχρι τις μέρες μας, η ευχή που ελάνθανε εδώ, ποτέ δεν κατόρθωσε να γίνει από μένα αντιληπτή ως τέτοια, ως: «είθε να ευτυχείτε!», αλλά περίπου ως προσταγή: «είστε υποχρεωμένοι να ευτυχείτε». Μεγαλώνοντας, όλο και συχνότερα έφτανε στ' αυτιά μου είτε σαν άμεση συμβουλή είτε σαν στάση του κοινωνικού και επαγγελματικού περίγυρου απέναντι στα πράγματα, μια άλλη προτροπή: «Μη στεναχωριέσαι, δεν αξίζει τον κόπο να στεναχωριέσαι». Κι αργότερα, σε μια θεραπευτική συνομιλία, ακούω έναν μεσήλικα άνδρα να μου λέει, αναφερόμενος στη δυσκολία του να αποφασίσει μεταξύ συζύγου και ερωμένης, δυσκολία που τον είχε οδηγήσει σε μένα μέσα σε έντονες κρίσεις πανικού: «Γιατί να είμαι αναγκασμένος να στερηθώ την ευτυχία μου στο όνομα της αγάπης; Μαζί της νοιώθω ευτυχισμένος – την γυναίκα μου, απλά την αγαπώ».

«Ευτυχείτε!». «Μη στεναχωριέστε!». «Απλά την αγαπώ».

Είναι, ίσως, ίδιον της εποχής, η πραγματικότητα να βιώνεται ως διχασμένη. Χωρίζουμε τις μορφές. Χωρίζουμε μεταξύ τους την αυτονομία και την εξάρτηση, την ασφάλεια και τον κίνδυνο, τον εχθρό και τον φίλο, την χαρά και την λύπη, την ευτυχία

και τη δυστυχία, τη ζωή και τον θάνατο. Προσδενόμεσαστε ασφυκτικά στο ένα και αντιμαχόμεσαστε λυσσαλέα το άλλο: «Ευτυχείτε!». «Μην στεναχωριέστε!». Δεν επιτρέπεται η θλίψη, το κόστος, η οδύνη. «Ξεχάστε τα!». «Δεν τρέχει τίποτα!». «Εμείς νάμασσε καλά!».

Είνα, όμως, τα ίδια τα πράγματα που κάπου, κάπως, κάποτε, θα ματαιώσουν τα σχέδιά μας: η αυτονομία θα εκπέσει στην πλέον ανελεύθερη εξάρτηση, η χαρά θα φέρει λύπη, η ζωή θα τελειώσει. Και όταν έρχεται η ώρα και η καθήλωση σε μία μορφή δεν μπορεί πλέον να κρατηθεί και τα αντιτιθέμενα συναντώνται, ο άνθρωπος καταλαμβάνεται εξ απήνης³. Όπως και ο θεραπευόμενός μου. Ο κόσμος του, ο συγκεντρωμένος στην μία μορφή και οχυρωμένος απέναντι στην άλλη, χάνεται: «Πανικοβάλλεται». Αυτή ακριβώς είναι η ώρα όπου, με την ίδια σφοδρότητα με την οποία είχε προηγουμένως καταπολεμηθεί, εισβάλλει η άλλη μορφή και διατρανώνει την αγχιστεία της: η εγγύτητα εκεί όπου κρατούνταν η απόσταση, η απόσταση εκεί όπου κυριαρχούσε η εγγύτητα· ο ενήλικας εκεί όπου επέμενε το παιδί, το παιδί εκεί όπου ο ενήλικας το είχε ξεχάσει· το άφημα εκεί όπου ασκούσαν ο έλεγχος, ο έλεγχος εκεί όπου όλα ήταν αφημένα· η υγεία εκεί όπου είχε εξαπλωθεί η νοσηρότητα, η νόσος εκεί όπου τα πάντα έσφυζαν από υγεία³.

ΑΡΜΟΝΙΑ, ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ, ΠΑΙΔΕΙΑ

Είνα η ώρα που κανείς ίσως αρχίζει να υποπτεύεται πως επειδή είναι δύσκολο ν' αγαπάς δεν θα πει πως Ευτυχία και Αγάπη είναι χώρια και αντίθετα· είναι η ώρα που αρχίζει κανείς να υποψιάζεται ότι το πραγματικό του ήταν μάλλον το σκιώδες· ότι η «άποψη» πως «είνα απλό ν' αγαπάς» **κρύβει** την Όψη της Αγάπης· είναι ίσως μια ώρα που υπενθυμίζει πόσο μακριά βρισκόσαστε από το «τότε» που «ανθίζουν τα ρόδα του

Σεπτέμβρη». Είναι τώρα η ώρα για μια συνομιλία μεταξύ των αντιθέτων' καλύτερα: στο κατώφλι τους, εκεί που συναντώνται, που «αρμόζουν», η Ευδαιμονία με την Κακοδαιμονία, η Ευτυχία με τη Δυστυχία, η Χαρά με τη Λύπη, η Πληρότητα με την Ένδεια, η Ζωή με τον Θάνατο. Είναι η ώρα για την απαντοχή μιας παραμονής σ' αυτό το κατώφλι, η ώρα μιας δυνατότητας «να κατοικήσει κι ο άλλος κόσμος στη σημερινή πνιγερή μοναξιά, στ' αφανισμένο τούτο παρόν»⁴.

Γιατί, λοιπόν,, ενώ τη μοίρα αποφεύγουμε, τη μοίρα να λαχταρούμε;..

Ά, **όχι** επειδή **είναι** Ευτυχία

αυτό το βιαστικό πλεονέκτημα ενός επικείμενου χαμού.

..... αλλά γιατί είναι κάτι το πολύ η εδώ ζωή μας

.....Τι παίρνει, αλίμονο, κανείς ψηλά μαζί του;

... κανένα από τα εδώ συμβάντα. Τίποτε.

Άρα τους πόνους. Άρα, πριν απ' όλα τη θλίψη,
άρα του Έρωτα τη μακρόχρονη πείρα, άρα μόνο
τα Ανείπωτα.

.....

Σε σφυριά ανάμεσα υπάρχει η καρδιά μας,
όπως ανάμεσα στα δόντια η γλώσσα,
που όμως παραμένει αυτή που υμνεί.

.....

Δές, ζώ. Από τι; Μήτε η παιδική ηλικία, μήτε το μέλλον
λιγοστεύουν... Ύπαρξη απροσμέτρητη
μές στην καρδιά μου αναβλύζει⁵.

-
1. Ο Θωμάς Υφαντής είναι Ψυχίατρος-Ψυχοθεραπευτής, Επίκουρος Καθηγητής Ψυχιατρικής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Φαινομενολογικής-Υπαρξιακής Ανάλυσης και Ψυχοθεραπείας.
 2. P. Celan: Του Κανενός Το Ρόδο, Μτφρ. Χ. Λάζου, Εκδ. Άγρα 1995.
 3. Κ. Γεμεντζής, «Επανεισαγωγή στην Ψυχανάλυση», Εκδ. «Εστίας», Αθήνα 1991.
 4. Γ. Σεφέρης: Ποιήματα. Εκδ. Ίκαρος.
 5. R.M. Rilke: Οι Ελεγείες του Ντουίνο, Μτφρ. Δ. Γκότσης, Εκδ. Αρμός/Γέφυρες, 2000.